

МІСЦЕ ОСВІТИ СЕРЕД ПРІОРІТЕТІВ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

А. Г. СУПРУН, кандидат філософських наук,
доцент кафедри філософії, ORCID 0000 0003 2147 3643

А. П. СВЕРБИУС, студент*
ORCID 0000 0002 5524 7356

**Національний університет біоресурсів
і природокористування України**

E-mail: alinasuprun2@gmail.com, an.sver@ukr.net

Анотація. У статті відбулося філософське осмислення проблем якості освіти на шляху до сталого розвитку суспільства. Розкрито сутність процесів взаємозв'язку феномену освіти та інноваційності в соціально-економічних структурах. Проаналізовано сучасний та історичний досвід визначення цього поняття. Роз'яснена сутнісна цінність поняття освіта. Визначено її сфери впливу на формування економічного, культурного та духовного вектору нашого майбутнього.

Ключові слова: філософія освіти, філософсько-освітнє знання, сталий розвиток, сталий розвиток, економічний вектор, соціальний інститут

Актуальність. Якість сучасної освіти визначається факторами, що обумовлюють її соціальну ефективність. Підвищення якості навчання та якості підготовки спеціалістів є ключовою проблемою провідних країн світу в галузі вищої освіти. Відомо, що інвестування у вищу освіту – це гарантія розвитку будь якої країни. Якість освіти в умовах сьогодення – питання актуальне та нагальне. Сьогоднішні стандарти освіти перебувають в процесі змін у зв'язку з вимогами часу. Однією з провідних концепцій якості є концепція співвідношення отриманого знання з нагальними потребами. Розуміння якості освіти як соціально впливової категорії визначає стан і результативність освітнього процесу, від якого залежить сталий суспільний розвиток та який здатний відповідати його вимогам, потребам і сподіванням.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Глибоке розуміння проблем сучасної освіти неможливе без звернення до історії філософської думки. Аналізуючи ключові ідеї і концепції, розроблені в попередні епохи, вибудовуємо нову світоглядну основу сучасної освітньої парадигми. Про це висловлювалися у всі часи на всіх континентах, починаючи від античності до постмодерну: Платон, Арістотель, Августин, Ж-Ж. Руссо; Я. Коменський, Д. Дьюї, І. Кант, Гегель, І. Герберт, К. Поппер, Ю. Хабермас, Ф. Кумбс, Д. Ховард, Б. Саймон. Філософське осмислення ціннісної та світоглядної основи сучасної освіти відбувається завдяки ґрунтовним дослідженням вітчизняних науковців: В. Г. Кременя А. А. Лутая, Н. Е. Гусинського, М. І. Романенка, В. П. Андрущенко. Освітня реальність – це специфічна складова сучасного соціуму, яка містить в своїй структурі як

* Науковий керівник – кандидат філософських наук, доцент А.Г. Супрун

прогресивні так і регресивні парадигми розвитку. Кожна культура має своє відображення в системі фундаментальних філософських цінностей та світоглядних установках. Філософія освіти тут постає засобом інтеграції науки на шляху до об'єднання усіх галузей знань у цілісну систему, яка буде практичним полем для здобування якісних знань.

Мета статті – проаналізувати сутність процесів взаємозв'язку феномену освіти та інноваційності в соціально-економічних структурах.

Результати дослідження та їх обговорення. На сьогоднішній день якість освіти розглядається як найважливіший чинник на шляху до сталого розвитку країни. Базові показники для досягнення Цілей сталого розвитку визначаються з урахуванням специфіки національного розвитку. Глобальних Цілей сталого розвитку дотримуються всі країни світу. Їх перелік був офіційно затверджений на засіданнях Генеральної Асамблеї ООН в кінці вересня 2015 року. Відомо, що успішне розв'язання освітніх проблем неможливе поза економічним і соціальним контекстом. У напрямі реформування системи освіти здійснюється ряд реформ, які направлені на покращення якості освіти з обов'язковим урахуванням прогнозованих тенденцій розвитку економіки. Виникла необхідність забезпечення відповідності освітньої підготовки вимогам ринку праці. Дана проблема є також актуальною по відношенню до системи утворення зовнішніх і внутрішніх взаємозв'язків, які налагоджуються безпосередньо в процесі досягнення цілей сталого розвитку.

Світова спільнота різнобічно допомагає здійснити якісні перетворення в освіті країнам в їх перехідний період розвитку. Виклики, обумовлені глобальними проблемами: технологічними, екологічними, демографічними, інформаційними, світоглядними, етичними, ініціюють "хвилю" інновацій в системі сучасної освіти. Дослідження даної проблематики відбувається в кожному закладі вищої освіти. А модернізація освіти в умовах глобальних змін у всіх сферах життя суспільства направлена на реалізацію соціального замовлення якісної професійної підготовки фахівців.

Наразі виникає необхідність у фахівцях нового типу: ініціативних, комунікабельних, таких, що мають навички ділового спілкування, легко адаптуються до змін, здатних до аналізу складних ситуацій і ухвалення відповідальних рішень, що володіють новими інформаційними технологіями, постійно підвищують рівень своїх знань. Освіта упродовж життя – головна мета модернізаційного процесу в освітньому просторі. Соціально-економічна реальність вимагає від системи освіти таких фахівців, які відразу, без адаптаційного періоду, могли б якісно виконувати специфічні професійні обов'язки. Динаміка сучасного розвитку вимагає не менш динамічних особистостей, які готові до швидкісних змін та прийняття рішень в нестандартних ситуаціях. На підготовку таких фахівців направлена політика нашої держави, заснована на формуванні змісту освіти та її якості.

Таким чином, питання про підвищення якості освіти - це питання про перебудову самого суспільства, про вимір його «сучасності», про відповідність світовим стандартам. Реалізація цілей сталого розвитку та втілення національних проектів у сфері освіти перебувають в центрі суспільної уваги, вивчаються та контролюються соціумом. В умовах зростаючих вимог до інтелектуальної і етичної підготовки тих, чий освітній рівень буде фундаментом для розвитку країни відбувається переосмислення значущості

освітньої підготовки. Формується нове бачення цінності сучасної освіти, можливостей її успішного здобування та використання здобутих знань.

Модернізація освіти є найважливішою умовою успішного соціально-економічного розвитку. Конкуренція на ринку освітніх послуг вимагає постійно вдосконалювати їх рівень. Щоб вистояти на світовому ринку послуг у сфері вищої освіти, сучасним учбовим закладам необхідна ефективна система управління якістю. Повсякчас необхідно враховувати те, в якому часовому просторі та в яких історичних реаліях відбувається освітній процес. Але для того щоб «йти в ногу з часом» потрібно розуміти головну сутність освіти як феномену, який впливає на якість життя кожного індивіда зокрема та місця його життя загалом.

Розкрити внутрішню природу освіти можна лише через призму комунікативного акту, в якому має місце трансляція новітніх для суб'єкта філософських учень, теоретичних уявлень про суть і закономірності розвитку природної і соціальної дійсності. Освітній процес не можливий поза межами комунікативного дискурсу. Освіта є відображенням світогляду суб'єкта та специфічним видом духовної діяльності цілого суспільств, який являється фундаментальною базою для побудови сталого розвитку, стабільної економіки та забезпечення належної якості життя людини. Зміст освіти є ціннісним за своєю природою. Людство повсякчас перебуває в процесі реалізації своїх потенційних можливостей в конкретному культурно-історичному просторі. Від реалізації цих можливостей залежить рівень життя того чи іншого суспільства. Вкрай необхідними для цього є вільний простір та гідні умови для інтелектуальної праці, творчого, духовного виду діяльності людини, результати роботи якої стануть основою інноваційного процесу. У понятті «освіта» виражається гранична орієнтація знань певної епохи, що дозволяє характеризувати його як найвищий і в той же час унікальний вигляд теоретизування. Це сфера людської діяльності, направлена на структурування і створення теоретичної основи продуктивного інноваційного розвитку, який є непротим поєднанням технічних і гуманітарних знань. Тому в сучасному світі зростає значення освіти як найважливішого чинника формування нової якості не лише культури, але і суспільства та його економічної стабільності в цілому.

Аналізуючи історико-філософську складову освітнього процесу, можна зазначити, що з точки зору просвітницької філософії головним критерієм освіти є опанування науковими знаннями. Цю функцію виконують на сьогоднішній день науково-освітні та науково-дослідні установи. Але водночас знання частенько формуються ради знань, і поза увагою залишається формування особових якостей того, хто навчається. А без цих якостей не відбувається процес реалізації знань та умінь в соціальній дійсності. За словами Піфагора, учня треба сприймати не як посудину, в яку вкладаються знання, а як факел, який потрібно запалити. Адже процес освіти — це не односторонній процес, регульований і залежний лише від того, хто вчить, а взаємний. У свою чергу, той хто навчається повинен бути і об'єктом освітнього процесу і активним суб'єктом. До прикладу, британський дослідник проблем освіти Б. Саймон зазначав, що суб'єктивна діяльність — це «найкращий спосіб навчання». В іншому разі, вся інформація, яку ми отримуємо в закладі освіти є тимчасовою. Такі знання є неефективними та не принесуть практичної користі. Втрачається їх цінність та продуктивність, виявляється індивідуальна неспроможність

критично мислити. Школи, коледжі, інститути, університети перетворюються на інформаційні центри. І лише коли людина активізує свій процес пізнання, робить спробу опрацювати отриману інформацію, творчо підійти до її аналізу, вона стає знанням – основою продуктивної освітньої діяльності. У свою чергу саме знання є передумовою для особистої активності та умовою реалізації інтелектуальних ідей і проектів, які напрацьовуються людиною. Комерціалізація знань – це одна з тенденцій в освіті XXI століття. Цей процес направлений на створення інновацій, від впровадження яких залежить сталий розвиток суспільства.

Висновки. Головною цінністю сучасної освіти є орієнтація на інтереси вільної, творчої людини, яка здатна до самореалізації у всіх сферах свого життя: в культурі, в житті, у професії. Така людина знаходить своє місце у світі, вона є ефективною та саморефлекуючою. Вона знає ціну своїм знанням, знає як їх використовувати, вдосконалювати, постійно розвиватися, бути відкритою до змін та реагувати на виклики часу. Саме така людина має той стержень, від якого сміливо можна відштовхуватися у своєму покликанні. Мета гуманітарної освіти полягає в тому, щоб знайти та розкрити таких людей, направити в потрібне русло. Завдання освітнього процесу полягає в індивідуальному підході до особи, у забезпеченні визначення культурного простору в межах якого можна розкрити свій потенціал. Особистість буде повноцінно сформованою за умови цілісного світоглядного світосприйняття навколишнього світу. Тільки тоді людина матиме можливість зробити об'єктивний вибір і це стосується не тільки професії, а й виду діяльності, який приведе до створення таких зрушень в інноваційному процесі, які будуть основою стабілізації та перспективного розвитку країни. Прагнення до сталого розвитку вказує на те, що суспільство стало дорослішим і потребує стабільних та ефективних змін. Транзитивний період закінчується і перехід до сталості відбувається шляхом реформування та модернізації, що не завжди є комфортним та не завжди легко сприймається в соціумі. Освіта як соціальний інститут є на сьогоднішній день тією соціальною цінністю, яку ми пов'язуємо із соціальною мобільністю, престижем, відображенням життєвого прагнення людей у суспільстві, вона є головною умовою сталого розвитку, до якого наразі ми і прагнемо.

References

1. Andrushchenko V. P. (2002). *Osvita Ukrayiny v konteksti suspil'nykh problem ta superechnostey. Rozvytok pedahohichnoyi i psykhologichnoyi nauk v Ukrayini 1992-2002* [Education of Ukraine in the context of social problems and contradictions. Development of pedagogical and psychological sciences in Ukraine 1992-2002]. Kharkiv, Ukraine: OVS, 640
2. Bychko, A. (2005). *Natsional'ni aspekty filosofskoyi osvity v Ukrayini* [National Aspects of Philosophical Education in Ukraine]. *Philosophy of education*, 1: 210-229.
3. Gorbatiuk T. (2012). *Spetsyfika formuvannya ta idealy postneklasichnoyi paradyhmy osvity* [Specificity of formation and ideals of postnonclassical educational paradigm]. *Multiverseum Philosophical Almanac*, 1(109): 3-13.
4. Danylova T.V. (2015). *The Way to the Self: The Novel "Steppenwolf" Through the Lens of Jungian Process of Individuation*. *Anthropological Measurements of Philosophical Research*, 7: 28-35.
5. Klepko S. F. *Ukrainian Tsarina of Philosophy of Illumination* Available at: www.ipe.poltava.ua/pm/39/klepko.

6. Kultenko V.P. Sotsiokul'turni transformatsiyi doby modernu ta postmodernu [Sociocultural transformations of the modern and postmodern]. Scientific journal of NULES of Ukraine. Series: Liberal arts, 280: 12-18.

7. Savitskaya, I. M. (2016). Suchasni problemy filosofiyi osvity v konteksti tradytsiy ta innovatsiy [Modern problems of philosophy of education in the context of tradition and innovation]. University Visnyk, series "The theory of culture and philosophy of science", 53: 125-129.

8. Suprun A.G. Filosofiya uspishnosti v umovakh perekhidnoho suspil'stva [The philosophy of success in the crosses of transition society]. Scientific journal of NULES of Ukraine. Series: Liberal arts, 280: 95-100

9. Suprun A.G. (2008). Problema lyudyny v konteksti rozvytku ukrayins'koyi ekzystentsiynoi tradytsiyi [The problem of man in the context of the development of the Ukrainian existential tradition]. Multiverseum. Philosophical Almanac, 74: 94-103.

МЕСТО ОБРАЗОВАНИЯ СРЕДИ ПРИОРИТЕТОВ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ОБЩЕСТВА

А. Г. Супрун, А. П. Свербиус

***Аннотация.** В статье проведено философское осмысление проблем качества образования на пути к устойчивому развитию общества. Раскрыта сущность процессов взаимосвязи феномена образования и инновационности в социально-экономических структурах. Проанализировано современный и исторический опыт определения этого понятия. Разъяснена сущностная ценность понятия образование. Определены ее влияния на формирование экономического, культурного и духовного вектора нашего будущего.*

***Ключевые слова:** философия образования, философско-образовательное знание, устойчивое развитие, экономический вектор, социальный институт*

THE PLACE OF EDUCATION AMONG THE PRIORITIES OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF SOCIETY

A. Suprun, A. Sverbius

***Abstract.** In the article there was a philosophical comprehension of the problems of the quality of education on the path to sustainable development of society. The essence of the processes of the relationship between the phenomenon of education and innovation in socio-economic structures is revealed. The modern and historical experience of definition of this concept is analyzed. Clarifies the essential value of the notion of education. Its sphere of influence has been determined on the formation of the economic, cultural and spiritual vector of our future.*

***Keywords:** philosophy of education, philosophical and educational knowledge, sustainable development, sustainable development, economic vector, social institute*